

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка

Циклова комісія гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

Павло ЯЛОВСЬКИЙ

«*14*» *серпня* 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи філософських знань

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**

Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Спеціальність **012 Дошкільна освіта**

Освітньо-професійна програма **Дошкільна освіта**

Кременець – 2025

Мороз О.В. Основи філософських знань: робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. Кременець, 2025. 18 с.

Розробник:

Мороз Олена Василівна – кандидат філософських наук, доцент, викладач циклової комісії гуманітарних дисциплін Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії гуманітарних дисциплін.

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Голова циклової комісії

Ольга БОНЧИК

1. Вступ

Наше складне, динамічне, суперечливе сьогодення вимагає від людини здатності до цілеспрямованої, усвідомленої, розумної орієнтації в навколишньому світі. Засвоєння фундаментальних досягнень філософсько-релігійної культури сприяє формуванню в особистості цієї здатності, підвищує культуру мислення, посилює чіткість, послідовність, аргументовану доведеність суджень, ознайомлює з правилами дискусії, посилює ефективність і переконаність мови. Навчальна дисципліна «Основи філософських знань» передбачає засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності; ознайомлення здобувачів фахової передвищої освіти із наявними філософськими, релігійними концепціями, які розкривають поліфонізм і плюралізм філософського мислення; створення умов для формування світоглядно-методологічної культури здобувачів освіти.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи філософських знань» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Дошкільна освіта з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань 01 Освіта	Освітній компонент, що формує загальні компетентності	
Змістових модулів – 3	Спеціальність 012 Дошкільна освіта		
	Освітньо-професійна програма Дошкільна освіта	Рік підготовки:	
2-й			
Семестр			
3-й		4-й	
Лекції			
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр		26 год.
		Практичні	
			16 год.
		Самостійна робота/ підготовка та проходження екзамену	
		18+30 год.	
		Вид контролю: Екзамен – 4-й семестр	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 47% / 53 %.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи філософських знань» є забезпечити глибоке засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, високу світоглядну методологічну культуру здобувачів фахової передвищої освіти, спрямувати їх на самостійні роздуми над найважливішими філософсько-релігійними проблемами.

Основні завдання курсу:

- 1) ознайомити здобувачів фахової передвищої освіти зі змістом світового та вітчизняного історико-філософського процесу;
- 2) представити широкий спектр методологічних підходів і теоретичних систем філософії як сфери духовної творчості;
- 3) розширити знання здобувачів фахової передвищої освіти про сучасну філософію, ознайомити з новими підходами до вирішення найважливіших філософських проблем;
- 4) розвивати критичне мислення та навички аргументованого судження, здатності до рефлексії та самостійного осмислення світоглядних проблем;
- 5) ознайомити з основами релігієзнавства, сутністю релігії, її структурою, функціями та роллю у житті суспільства і людини;
- 6) ознайомити з основними типами і формами релігій, їх історичним розвитком та сучасним станом;
- 7) формувати толерантне ставлення до світоглядного та релігійного різноманіття, повагу до культурних і духовних традицій;
- 8) розвивати уміння застосовувати філософські та релігієзнавчі знання у професійній діяльності та повсякденному житті, зокрема в етичному виборі та комунікації;
- 9) сприяти формуванню світоглядної культури особистості, здатності до самопізнання, саморозвитку та відповідального прийняття рішень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК1. Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

СК8. Здатність до навчання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Основи філософських знань» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН6. Формувати моральні цінності у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до морально-етичних норм. РН6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

РН12. Здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти на засадах етики професійного спілкування та оцінювати результативність педагогічної взаємодії.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія в історичній ретроспективі

Тема 1. Предмет філософії

Походження слова «філософія». Філософія і життя. Соціальні умови формування філософії. Духовні джерела філософії. Предмет філософії. Співвідношення «людина – світ» як визначальний предмет філософського осмислення. Філософські проблеми дисципліни.

Специфічні особливості філософського знання: загальність (універсальність), сутність, сенсовість, світоглядність, універсальна теоретична рефлексія.

Основні функції філософії: світоглядна, загально-методологічна, прогностична (евристична), критична, аксіологічна, гуманістична.

Поняття світогляду. Основні світоглядні проблеми. Історичність світогляду (міфологія, релігія, філософія). Сучасна світоглядна парадигма.

Тема 2. Філософська думка Стародавнього Сходу

Становлення філософського знання. Особливості східного та західного типу філософствування. Релігійно-міфологічна ідеологія стародавньоіндійського суспільства. Загальні риси філософської думки Стародавньої Індії. Основні філософські школи – веданта, чарвака-локаята, буддизм, ньяя-вайшеша, йога.

Соціально-економічні та ідейні передумови виникнення і розвитку філософії у Стародавньому Китаї. Основні мислителі та філософські школи – Кун Фуцзи, Моцзи, Менцзи, даосизм, легізм.

Тема 3. Філософська думка Стародавньої Греції

Антична філософія у контексті соціального та історико-культурного розвитку Стародавнього світу. Перехід від міфу до логосу. Періодизація античної філософії. Філософія натурфілософської доби: Мілетська школа (Фалес, Анаксимандр, Анаксимен). Геракліт, Піфагор. Елейська школа (Ксенофан, Парменід, Зенон), Емпедокл і Анаксагор.

Філософія класичної доби: атомізм Демокрита, Сократ і його філософські ідеї, філософське вчення Платона, філософська система Аристотеля.

Філософія еллінізму: епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм, неоплатонізм.

Тема 4. Філософія епохи Середньовіччя та доби Відродження

Особливості формування християнської філософії. Патристика (Тертуліан, Августин). Схоластика (Тома Аквінський). Філософський сенс заповідей Ісуса Христа. Проблема загальних понять у філософії номіналізму та реалізму. У. Оккам про універсалії, субстанцію. Теологізація системи управління суспільством в умовах Середньовіччя.

Соціально-економічні та духовно-культурні передумови Відродження. Антропоцентризм. Гуманізм. Раннє (італійське) Відродження. Філософсько-світоглядні позиції Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарки, Миколи Кузанського, Леонардо да Вінчі. Філософське вчення Марсіліо Фічіно. Соціальна філософія Нікколо Макіавеллі.

Пізнє (Північне) Відродження. Світоглядні ідеї Миколая Коперника. Філософське вчення Еразма Роттердамського.

Змістовий модуль 2. Європейська та українська філософія

Тема 5. Західноєвропейська філософія Нового часу

Епоха наукових революцій та її вплив на розвиток філософії. Емпіризм і раціоналізм – методологічна основа управління суспільством у XVII – XVIII ст.

Френсіс Бекон – засновник емпіричного природознавства. Індуктивний метод Френсіса Бекона. Раціоналізм Рене Декарта. Основні правила його наукового методу. Раціоналістична філософія Бенедикта Спінози.

Тема 6. Філософія епохи Просвітництва

Філософія французького Просвітництва. Вольтер і Руссо. Французькі просвітники: Шарль Монтеск'є («Про дух законів»), Жан-Жак Руссо («Про суспільний договір»), Франсуа-Марі Вольтер («Філософські листи», «Філософський словник»).

Тема 7. Німецька класична філософія

Ідеалізм і діалектика – основні риси німецької класичної філософії. Німецьке просвітництво: популярна і містична філософія.

Критичний ідеалізм Іммануїла Канта: «Кантівський переворот» у філософії, вчення про ноумени і феномени, теорія пізнання, категоричний імператив.

Суб'єктивний ідеалізм Йогана Фіхте («Науковчення»). Філософія тотожності Фрідріха Шеллінга («Система трансцендентального ідеалізму»).

Філософська система Георга Гегеля («Енциклопедія філософських наук»). Діалектика Духа. Проблеми свободи. Філософія історії. Філософські погляди Людвіга Феєрбаха («Основні положення філософії майбутнього», «Суть християнства»).

Тема 8. Сучасна світова філософія

Характеристика сучасної філософської парадигми: суб'єктивізм, ірраціоналізм, гуманізм. Ірраціоналізм Артура Шопенгауера («Світ як воля і уява») та Серена К'єркегора («Страх і трепет», «Хвороба до смерті»). «Філософія життя» Фрідріха Ніцше («Так казав Заратустра», «Воля до влади»).

Екзистенціалізм: Мартін Хайдеггер («Буття і час»), Карл Ясперс («Філософія існування»), Габріель Марсель («Бути і мати»), Жан-Поль Сартр («Буття і ніщо»).

Філософія психоаналізу і неофрейдизму. Основні позиції психоаналізу. Зигмунд Фрейд: вчення про несвідоме. Карл Юнг: вчення про колективне несвідоме.

Новітні філософські напрями: філософська герменевтика, філософська антропологія, історіософські напрями, постпозитивізм.

Тема 9. Історія української філософської думки

Основні риси українського світоглядного менталітету. Світоглядні джерела української ментальності: діалог міфологій, діалог релігій, народна культурно-художня творчість.

Філософія періоду Київської Русі (IX–XII ст.) Теоретичні та літературні джерела. Розуміння філософії. Проблеми пізнання (знання та віра, пізнання Бога, складові процесу пізнання), проблеми буття (християнський космогенез і християнська космологія, макрокосм і мікркосм).

Філософія українського Відродження (XVI–XVII ст.). Діячі періоду українського Відродження: Ю. Дрогобич, І. Вишенський, Л. Зизаній, С. Зизаній, З. Копистенський, І. Копинський, С. Оріховський, К. Сакович, Г. Смотрицький, М. Смотрицький, К. Ставровецький, Х. Філалет.

Філософські ідеї діячів Києво-Могилянської академії: П. Могила, Ф. Прокопович, С. Яворський, І. Галятовський, Г. Кониський, Л. Баранович, І. Гізель, Г. Щербацький. Проблема буття (матерія, рух, простір і час). Проблема пізнання (істина, структура процесу пізнання, «вроджені» ідеї). Соціально-етичні проблеми (сенси життя, добро і зло, державницькі ідеї).

Філософія Григорія Сковороди. Філософія – мистецтво життя. Вчення про буття. Єдність Макрокосму і Мікркосму. Вчення про Бога. Пізнання і самопізнання. Внутрішня і зовнішня людина. Переображення серця. «Внутрішнє християнство». Ідея «сродної праці». Етичне вчення. Проблема щастя, добра і зла. Пантеїзм.

Філософія українського романтизму. Світоглядно-філософські ідеї в творчості І. Котляревського, П. Гулака-Артемовського, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Максимовича, М. Шашкевича, М. Гоголя.

Філософські погляди діячів Кирило-Мефодіївського братства: М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко. «Філософія серця» і вчення про ідею П. Юркевича. Філософська думка в незалежній Україні.

Змістовий модуль 3. Феномен релігії

Тема 10. Релігія як форма світогляду, її предмет та функції

Сутність і складові частини релігії. Функції та класифікація релігії. Предмет і структура релігієзнавства. Історичний розвиток релігієзнавства.

Основні теорії походження релігії. Особливості ранніх форм релігії. Основні первісні вірування та культу.

Тема 11. Етнічні та регіональні релігії

Особливості етнічних та регіональних релігій. Іудаїзм: історія, віровчення, культ. Зороастризм: звичаї та вірування. Індуїзм – релігія давньої та сучасної Індії. Релігія Стародавнього Єгипту. Олімпійська релігія давніх греків та римлян.

Тема 12. Світові релігії

Поняття світової релігії. Релігійний культ і релігійна організація буддизму. Виникнення й організаційне оформлення християнства. Особливості віровчення, культу й церковної організації православ'я. Особливості віровчення, культу й церковної організації католицизму. Віровчення й культ протестантських віросповідань. Основні положення віровчення ісламу.

Тема 13. Історія та сучасний стан релігії в Україні

Феномен язичництва. Основні вірування та культу давніх слов'ян. Історія православної церкви в Україні. Українська греко-католицька церква. Сучасна релігійна ситуація в Україні. Тенденції розвитку нових релігійних рухів в Україні.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лекц.		сем.	сам. роб./ підготовка до проходження екзамену	
Змістовий модуль 1. Філософія в історичній ретроспективі				
Тема 1. Предмет філософії	8	2	2	4
Тема 2. Філософська думка Стародавнього Сходу	6	2		4
Тема 3. Філософська думка Стародавньої Греції	7	2	2	3
Тема 4. Філософія епохи Середньовіччя та доби Відродження	8	2	2	4
Разом за змістовим модулем 1	29	8	6	15
Змістовий модуль 2. Європейська та українська філософія				
Тема 5. Західноєвропейська філософія Нового часу	4	2		2
Тема 6. Філософія епохи Просвітництва	6	2	2	2
Тема 7. Німецька класична філософія	5	2		3
Тема 8. Сучасна світова філософія	7	2	2	3
Тема 9. Історія української філософської думки	9	2	2	5
Разом за змістовим модулем 2	31	10	6	15
Змістовий модуль 3. Феномен релігії				
Тема 10. Релігія як форма світогляду, її предмет та функції	8	2		6
Тема 11. Етнічні та регіональні релігії	10	2	2	6
Тема 12. Світові релігії	5	2		3
Тема 13. Історія та сучасний стан релігії в Україні	7	2	2	3
Разом за змістовим модулем 3	30	8	4	18
Разом годин за навчальним планом	90	26	16	48

6. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет філософії	2
2.	Філософська думка Стародавнього світу	2
3.	Філософія епохи Середньовіччя та доби Відродження	2
4.	Філософія Нового часу та доби Просвітництва	2
5.	Німецька класична філософія. Сучасна світова філософія	2
6.	Історія української філософської думки	2
7.	Релігія як форма світогляду	2
8.	Сучасна людина у світі релігій	2
	Разом	16

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст завдання	Кількість годин
1.	Обґрунтуйте значення філософського мислення для формування світоглядної культури особистості.	1
2.	Визначте спільні та відмінні риси буденного і наукового мислення.	1
3.	Розкрийте зміст філософських категорій «буття» і «реальність».	1
4.	Проаналізуйте проблему співвідношення матерії та свідомості у філософії.	1
5.	Схарактеризуйте основні підходи до розуміння пізнання та його меж.	1
6.	Розкрийте значення мови у процесі мислення та пізнання.	1
7.	Проаналізуйте поняття «цінність» та класифікуйте основні види цінностей.	1
8.	Визначте роль моралі у регуляції суспільних відносин.	1
9.	Розкрийте філософський зміст понять «особистість», «індивід», «індивідуальність».	1
10.	Схарактеризуйте феномен культури як об'єкт філософського аналізу.	1
11.	Проаналізуйте проблему істини та критерії її встановлення.	1
12.	Обґрунтуйте значення критичного мислення в умовах інформаційного суспільства.	1
13.	Підготуйте коротке есе на тему «Мій світогляд: джерела формування та основні орієнтири».	1
14.	Сформулюйте 5–7 тез для дискусії на тему «Чи потрібна	1

	філософія сучасній людині?».	
15.	Проаналізуйте походження релігії: основні наукові теорії та підходи.	1
16.	Схарактеризуйте співвідношення релігії та науки в історії та сучасності.	1
17.	Визначте особливості релігійної свідомості та її відмінність від інших форм свідомості.	1
18.	Підготуйте міні-роздум на тему «Релігія як чинник суспільної єдності чи конфлікту».	1
	Підготовка та проходження екзамену	30
	Разом	18+30

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями.

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання семінарських завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує семінарські завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

8. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, самостійна робота.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху в навчанні.

9. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: екзамен у 4-ому семестрі.

10. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Основи філософських знань»

На **оцінку «5», «відмінно»** заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який повинен:

глибоко та всебічно розуміти тему, вільно й аргументовано викладати її зміст;

чітко бачити функціонально-логічну структуру теми, визначати головні та другорядні її складові, розкривати суттєві взаємозв'язки між її структурними елементами;

вміти робити висновки та викладати підсумки, пояснювати їх і підтверджувати фактичним матеріалом (практичними прикладами);

вміти застосовувати теоретичний матеріал, правила, принципи і закони філософії в процесі осмислення, пояснення і вирішення проблемних філософських, релігійних завдань.

На **оцінку «4», «добре»** заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який повинен:

достатньо розуміти і в належному обсязі висвітлювати основний зміст теми згідно її логічної структури;

бачити суттєві взаємозв'язки між основними структурними елементами теми, вміти відрізнити серед них головні від другорядних;

вміти застосовувати теоретичний матеріал для аналізу конкретних філософсько-релігійних завдань в осмисленні практичного матеріалу;

достатньо володіти логічними термінами, поняттями, правилами і прийомами філософського мислення при викладі змісту теми.

На **оцінку «3», «задовільно»** заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який:

виявляє лише поверхове розуміння змісту теми, фрагментарно висвітлює теоретичний матеріал, допускає порушення його логічної структури та послідовності викладу;

допускає помилки у визначенні головного і другорядного у змісті теми, недостатньо бачить взаємозв'язки між її структурними елементами;

недостатньо володіє термінами і поняттями, необхідними для висвітлення теми;

виявляє недостатнє вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення чи пояснення практичних філософсько-релігійних завдань.

На **оцінку «1–2», «незадовільно»** заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, у якого:

відсутнє розуміння основного змісту теми;

відсутнє вміння виокремити головне від другорядного в структурі теми;

немає навиків у застосуванні теоретичного матеріалу до пояснення практичних філософсько-релігійних завдань;

відчутні значні труднощі у використанні термінів і понять філософії, релігієзнавства.

11. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

12. Рекомендована література

Базова

1. Вільчинський Ю.М., Северин-Мрачковська Л.В., Гаєвська О.Б. Філософія [Електронний ресурс] : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.
2. Галуха, Л. Ю., Грималюк, О. М., & Мороз, О. В. (2026). Історична політика як інструмент формування громадянської ідентичності. *Вісник гуманітарних наук*, (15). Режим доступу: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18153430>.
3. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир : Житомирська політехніка, 2021. 403 с.
4. Лубський В. Релігієзнавство. Центр учбової літератури, 2023. 448 с.
5. Мороз О.В. Методика проблемного навчання філософії : методичні рекомендації для викладачів філософських дисциплін / упоряд. О. В. Мороз. Кременець: КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2023. 25 с.
6. Мороз О.В. Основи філософських знань: навчально-методичний посібник для здобувачів фахової передвищої освіти / упоряд. О. В. Мороз. Кременець: КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2023. 52 с.
7. Петрушенко В.Л. Філософія: Підручник. Львів: ПП «Магнолія 2006», 2025. 504 с.
8. Плахтій М. П., Сулятицька Т. В. Релігієзнавство: навчальний посібник [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 168 с.
9. Філософія (у т.ч. логіка, етика, естетика) : методичні рекомендації до семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / Н. К. Петрук, О. В. Гапченко, І. В. Омельчук. Хмельницький : ХНУ, 2024. 42 с.
10. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
11. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябініної, Л. І. Юрченко. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286 с.

12. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. Філософія: підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с.

Допоміжна література

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. К.: Генеза, 1996. 369 с.
2. Антологія афоризмів. Упор. Л.П.Олексієнко. Д.: «Видавництво Сталкер», 2004. 704 с.
3. Багнюк А.Л., Стародубець В.О. Філософія Ч.1. Історико-філософський вступ. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2005. 304с.
4. Багнюк А.Л., Стародубець В.О. Філософія Ч.2. Онтологія. Гносеологія. Соціальна філософія. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2005. 412с.
5. Багнюк А.Л., Стародубець В.О. Філософія Ч.3. Семінарські заняття. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2005. 304с.
6. Багнюк А.Л., Стародубець В.О. Філософія Ч.4. Практичні завдання. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2005. 416с.
7. Гринів О. Історія української філософії. Львів : Тріада плюс, 2015. 302 с.
8. Мороз О. Бебнева Є. Філософія щастя Г. Сковороди. *«Платон мені друг, але істина дорожча»*: теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку сучасних гуманітарних наук : зб. матеріалів Всеукраїнської молодіжної конференції (2-3 березня 2023 року, м. Чернівці). Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. 2023. С. 12–15.
9. Мороз О. В. Модуси релігійно-національних поглядів православних діячів Волині кінця XIX – початку XX століття. *Litteris et Artibus: нові горизонти*: збірник наукових статей. Випуск IV / за заг. ред. Р. О. Дубровського. Кременець: КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2020. С. 115–128.
10. Мороз О.В. Автаркія Григорія Сковороди. *«Світ мене ловив, та не спіймав»*: збірник матеріалів Кременецьких читань, присвячених 300-річчю з дня народження Григорія Сковороди / укладачі М. Ярошук, Л. Кравець. Кременець. 2022. С. 93–98.
11. Мороз О.В. Артефакт як об'єкт філософсько-культурологічного аналізу. Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, приуроченої до Всеукраїнського дня пам'яток історії та культури та Міжнародного дня пам'яток і визначних місць: *«Управління археологічною спадщиною та музейні практики»* 18 квітня 2023 року. Залізці. 2023. С. 58–61.
12. Мороз О.В. Роль духовенства у формуванні релігійної свідомості віруючих засобами сакрального мистецтва. *ALTITUDO MUNDI SPIRITUALIS. Духовність у сучасному світі: просвітницько-культурологічний підхід*: збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кременець, 17–18 квітня 2024 р.) / Укладач та гол. ред. С. Бондар (Гуральна). Тернопіль: видавництво «Крок», 2024. С. 229–237. DOI: <https://doi.org/10.37835/AMS-2024-17-18-04-6.03>

13. Мороз О.В. Філософія освіти у педагогічній концепції В. Сухомлинського. *«Знання без виховання – меч в руках божевільного»*: збірник матеріалів Кременецьких читань, присвячених 105-річчю з дня народження Василя Сухомлинського / укладачі М. Ярошук, Л. Кравець. Кременець: Видавничий центр КОГПА ім. Тараса Шевченка. 2023. С. 71–80.
14. Мороз О.В., Сеньківська Г.Я., Легін В.Б. Синергетичний підхід до аналізу стратегії управління глобальними викликами: моделі та практичне застосування в контексті соціально-гуманітарних наук. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал. 2023. № 15(33). С. 335–367. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)).
15. Мороз О.В. Розвиток критичного мислення здобувачів вищої освіти шляхом філософських питань у процесі викладання гуманітарних дисциплін. *«Платон мені друг, але істина дорожча»*: між вірністю пам'яті та пошуком істини: зб. матеріалів III Міжнародної молодіжної конференції (3-4 березня 2025 року, м. Чернівці). За заг. ред. Тичініної А., Горохолінської І., Калинич К., Бешлей О., Христана Н., Луцана І. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2025. С. 201–205.
16. Мороз О.В. Тріада «істота–індивід–особа» у творчому сприйнятті О. Неприцького-Грановського. *Науково-освітня еліта та формування інтелектуального потенціалу української нації*: матеріали II Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої пам'яті доктора історичних наук, професора В. Я. Білоцерківського (Харків, 29 березня 2024 р.) / за заг. ред. О. С. Гончарової. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 2024. С. 265–270.
17. Мороз, О. В., Саволайнен, І. П., & Козловець, М. А. (2025). Філософські аспекти глобалізації та їхній вплив на культурну ідентичність. *Вісник гуманітарних наук*. № 3–4. Режим доступу: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14974209>.
18. Мороз, О. В., Поперечна, Г. А., & Воронова, Г. В. Вплив постправди на громадянську свідомість у період глобальних криз. *Культурологічний альманах*, (3). 2025. С. 181–190. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.3.22>.
19. Причепій Є., Черній А., Чекаль Л. Філософія : Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Академвидав, 2009. 592 с.
20. Соколовський О. Л. Духовний досвід і гуманістична антропологія у релігійному дискурсі ранньомодерної Європи. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2025. № 2 (56). С. 182–189.
21. Соколовський О. Л. Теоретико-методичні аспекти прогностичного моделювання у філософському та релігієзнавчому дискурсах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2025. Вип. 1 (97). С. 52–60.
22. Соколовський О. Л., Дятлов В. А. Релігійна антропологія аскетичного досвіду у філософському вимірі духовності. *Вісник гуманітарних наук*. 2025. № 12. С. 1–24.
23. Філософія. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНПУ, 2013. 187 с.

24. Філософія: навчальний посібник. За ред. Т.О. Сілаєвої. Тернопіль: Астон, 2008. 360 с.
25. Ярошовець В. Філософія : Підручник. К. : Центр учбової літератури, 2010. 648 с.
26. Moroz, O., Komysh, S., Krasnozhon, N., Datsenko, V., & Hranatyрко, B. The strategy of the historical policy of Ukraine in the context of the development of the Russian-Ukrainian war: an anthropological aspect. *Amazonia Investiga*. September 2022. Vol.11. Num.57. P. 92–99. DOI <https://doi.org/10.34069/AI/2022.57.09.10> (Web of Science).

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліотека Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка
1. Вебсайт Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека «Культура України». URL: <https://elib.nlu.org.ua>
3. Електронна бібліотека Ін-ту історії України НАН України. URL: <http://resource.history.org.ua/>
4. Інститут філософії в Україні. URL: <https://filosof.com.ua/>
5. Новий Акрополь. Школа філософії. URL : <https://newacropolis.org.ua/>
2. Онлайн-енциклопедія «Вікіпедія». URL: <https://uk.wikipedia.org>
6. Перший науковий філософсько-релігійознавчий портал. URL: <http://tureligious.com.ua>
7. Релігійно-інформаційна служба України. URL: <https://risu.ua/>
8. Філософська енциклопедія Станфордського університету (англійською мовою). URL: <http://plato.stanford.edu>